

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

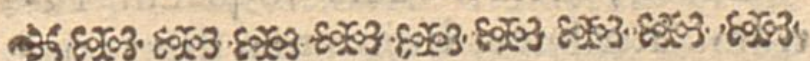
Et In octo Partes ... distincta ...

De Deo Vno, & Trino

Vindalium, 1646

Cap. II. Quid sit Deus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38742

CAPVT II.

Quid sit Deus.

SECTION I.

*An attributa diuina sint de
Essentiâ Dei.*

CONCLVSIO I.

Atributa diuina non distinguuntur realiter, aut ex natura rei ab essentia Dei, vel inter se.) Prima pars probatur, tum ex summa simplicitate diuinæ essentiæ, tum ex infinita illius perfectione; non enim esset summè simplex, si attributa realiter ab illa distinguerentur, aut inter se: quia iam plures res ad illius compositionem confluerent: neque etiam infinitè perfecta, quia ad complendam suam omnimodam perfectionem, indigeret variis entitatibus à se realiter distinctis, essetque in potentia ad illas recipiendas. Et de hoc non est difficultas apud Catholicos.

Dices, iuxta modum loquendi Patrum, attributa diuina non dicere ipsam substantiam, & naturam Dei, sed quæ naturæ insunt. Respondeo, non esse sensum, attributa in Deo esse accidentia, aut distingui realiter ab essentia diuina; Patres enim non rarò oppositum affirmant, sed ea à nobis concipi, per modum quarundam proprietatum, quæ naturam diuinam circumstant, eamque afficiunt.

Secunda pars est contra Scotistas, & iisdem rationibus ostenditur. Nam essentia diuina neque esset omnino simplex, neque infinite perfecta, si attributa ex natura rei ab illa distinguerentur: non quidem omninò simplex, quia componeretur ex pluribus entitatibus à parte rei, & citra mentis operationem distinctis; non etiam infinite perfecta, si quidem in sua entitate non includeret formaliter perfectiones attributales, quin potius eas excluderet.

Dices r. attributa diuina non constituere vnum per vnionem, sed per identitatem; adeoque non componere. Verùm hæc euasio gratis conficta est, cum nequeat intelligi plura à parte rei distincta, non constituere vnum, per vnionem, sed per identitatem: Neque hîc

exemplum relationum diuinarum est ad propositum; nam quamuis cum natura diuina vnum constituent per identitatem, non tamen ab ea distinguuntur ex natura rei: contra verò vna relatio distinguitur realiter ab alia non tamen cum ea identificatur. At per te attributa diuina distinguuntur inter se, & ab essentia, ex natura rei; quæ ergo fieri potest vt est illis, & ex essentia constituantur vnum, non per vnionem, sed per identitatem?

Dices 2. vt essentia diuina sit infinite perfecta, satis esse quod formaliter sit infinita in ratione essentia, & identice in omni genere. Sed contra, nam iuxta illam responsionem, essentia diuina formaliter spectata, non est simpliciter infinite perfecta, sed tantum secundum quid; quia, vt sic, non continet perfectiones attributorum, quæ sunt simpliciter simplices. Vnde cum Deus, vt Deus, non dicat nisi essentialia Deitatis, quemadmodum homo, vt homo, non dicit nisi essentialia hominis, sequitur Deum, vt Deum, non esse simpliciter infinite perfectum; quod certè admitti non debet, iam ad soluendas varias objectiones.

Nota 1. quòd Deus verè generat per

entitatem simplicissimam quæ simul est intellectus, & voluntas: dicitur tamen generare per intellectum, non per voluntatem, quia generat per illam entitatem, non vt habet rationem voluntatis, sed intellectus.

Nota 2. vnum attributum esse magis idem cum seipso, quàm cum aliis, non quidem actu, sed virtute & ratione: quatenus etsi eadem sit actualis omnium entitas, vnum tamen ab alio distinguitur virtualiter, & ratione ratiocinata; à se autem ratione ratiocinante duntaxat.

Nota 3. non benè colligi distinctionem ex natura rei, inter attributa, ex eo quod similes perfectiones in creatis eo modo distinguntur: quia quæ sunt dispersa in inferioribus, sunt vnita in superioribus. Neque ex eo quod aliter misericordia aliter iustitia diuina describi solet, tales enim descriptiones formantur ab intellectu nostro, qui vt concipit res, ita eas describit. Quare cum nequeat in hoc statu, Deum clarè cognoscere, varios de illius essentia, & attributis conceptus format; & consentaneè ad eos conceptus inadæquatos, aliter Dei essentiam, aliter singula illius attributa describit.

CONCLUSIO II. *Attributa*

diuina non distinguuntur tantum nomine ab essentia, vel inter se, sed etiam virtualiter, seu ratione ratiocinata.) Prima pars probatur, quia si inter prædicta sola esset nominum distinctio, sequeretur omnia nomina diuina esse synonyma, quod tamen falsum est; quia etsi eandem rem significant, non tamen sub eadem ratione, neque possumus iis indifferenter uti, ad quamlibet Dei perfectionem significandam.

Secunda pars sufficienter colligi potest ex dictis, ac prætereà probatur, quia ex vna parte essentia diuina in sua simplicissima entitate vnitissimè continet varias perfectiones, in creaturis realiter distinctas, iisque æquivalentes, vnde existit distinctio virtualis: ex alia verò intellectus noster in hoc statu, cum nequeat totum illud obiectum vnico conceptu adæquare, in varios conceptus inadæquatos illud partitur, alio concipiens iustitiam, alio misericordiam; quo ipso censetur constitui inter attributa diuina distinctio rationis, cum fundamento in re.

Nota 1. prædicta intelligi de intellectu viatorum, qui Deum non cognoscunt nisi ex creaturis: si autem sermo sit de beatis, ij attributa diuina non distin-

gunt per rationem; quia cum clarè cognoscant diuinitatem sicuti est, adeóque vt planè indistinctam ab attributis, non possunt vnā illius perfectionem ab alia cogitatione præscindere; etsi cognoscant distinctionem rationis quam nos de diuinis attributis effingimus.

Nota 2. quòd sicut inter diuina attributa nõ est distinctio realis, sed virtualis dütaxat; ita inter illa repetiri non potest nisi ordo virtualis: quò fit vt idem ordo virtualis concipi debeat inter ipsas perfectiones diuinas, qui reperiretur inter illas, si distinguerentur realiter; vnde intellectus in Deo ratione præcedit voluntatem, immutabilitas æternitatem, &c. sic de aliis.

CONCLUSIO III. Attributa sunt à parte rei de conceptu essentiæ diuinæ, & vice versa, non tamen respectu intellectus nostri inadæquatè, & explicitè ea concipientis.) Prima pars probatur, quia Deus est id quo nihil maius, aut perfectius cogitari potest; ac proinde vt sic, est illimitatus in omni genere perfectionis possibilis. Hoc autem falsum esset, si non contineret essentialiter omnes perfectiones attributales, sed tantum identicè: sic enim non esset essentialiter summè, & infinitè perfectus.

Secunda pars suadetur: nam attributū diuinū est ens vel essentialiter finitū, vel essentialiter infinitū; non finitū, quia Deus cū sit infinitus, nō cōstat ex finitis: ergo infinitum, adeoque includens essentialiter omnes perfectiones possibili- les, & consequenter essentiam diuinam, & reliqua attributa diuina. Cōfirmatur, nam nō ex alio capite Deus est essentialiter Deus, quā quia est essentialiter ens à se; atqui quodlibet attributum diuinum est essentialiter ens à se, non ab alio; ergo essentialiter est Deus.

Tertia pars ostenditur, quia illud tantum est de conceptu explicito alicuius rei, quod primariò & explicitè obiicitur intellectui eam concipienti: at dum concipis essentiam diuinam, non illico occurrit distincta cognitio bonitatis, iustitiæ, aliorumque omnium attributorum ipsius, & vice versa cū cogitas de bonitate, aut iustitia diuina, non statim directā, & explicita cogitatione attingis ipsam substantiam Dei, cui talia attributa competunt.

Nota, propositiones in quibus vnum attributum prædicatur de alio, esse veras in sensu formali, formalitate se tenente ex parte obiecti, non autem formalitate se tenente ex parte intellectus.

inadæquatè concipientis, quia sic vnum distinguitur ab alio; vnde non potest dici, quòd intellectus qua intellectus, sit voluntas, aut vt sic, velit: quia iam concipiuntur vt virtualiter, & secundùm nostram rationem condistincta quomodo vnum non potest prædicari de alio.

CONCLUSIO IV. Quamuis actualis intellectio à parte rei sit de formali, cõstitutiuo diuinæ essentiæ, nõ tamè iuxta conceptũ nostrũ explicitũ.) Patet ex dictis; Nam in primis cùm attributa omnia cõmunia sint à parte rei de essentia diuinitatis, non magis dubitari potest intellectiõnem actualem ad illius essentiam, & constitutionem intrinsecam spectare, quàm illam inter attributa Dei communia esse annumerandam.

Eò vel maximè quia pro adæquato constitutiuo alicuius rei, assignari debet id quod præsertim naturam illius explicat: hoc autem præstat respectu Dei ratio entis à se, seu vndique perfecti & illimitati in omni genere perfectionis possibilis; siquidem illa non tantum ponit in Deo infinitam perfectionem, sed etiam perfectiori modo possibili: quare cum intellectio includatur in tali ente, dubitari non potest, quin à par-

te rei ad formale Dei constitutum pertineat.

Deinde cum aliqua attributa communia, iuxta explicitum nostrum conceptum, non sint de ratione diuinæ essentiae, idem de actuali intellectione affirmandum est, cum par sit ratio: præsertim quia cum à nobis concipiatur per modum actus secundi, ab intellectu diuino elicitum, multò minus esse potest de conceptu explicito diuinitatis, quàm ipse intellectus, aliaque attributa quæ à nobis concipiuntur per modum potentiae, & actus primi.

Accedit quod intellectio supponit obiectum in quod fertur quare cum diuinæ intellectioms obiectum sit ipsa essentia diuina, consequenter illa hanc supponit, atque adeò nequit spectare ad intrinsecam constitutionem illius, saltem respectu nostri.

Neque Deo fit iniuria, quòd eum concipiamus per modum substantiæ intellectiuae à se existentis: hæc enim est imperfectio nostri intellectus, non ipsius Dei; sicut & quòd alia attributa concipiamus per modum proprietatum ab essentia distinctarum.

SECTION II.

De Perfectione & Bonitate Dei.

CONCLUSIO I.

DEus non est tantum perfectus, sed etiam summè perfectus.) Prior pars probatur: nam perfectum illud dicitur cui nihil deest ad suum complementum naturale. At Deus eadem necessitate qua est ens à se, habet omnem perfectionem sibi connaturaliter debitam, neque ea vi alicuius agentis extrinseci priuari potest, siue ex toto, siue ex parte.

Vbi aduerte quòd etsi creaturæ dici possint perfectæ, quatenus habent perfectiones ad suum statum connaturalem requisitas, siue eæ ad entitatem spectent, siue ad operationem, siue ad assecutionem finis; Deus tamen in eo genere multò est perfectior, cum prædicta habeat longè nobiliori modo quàm creaturæ, ut notat S. Doct. 1. p. q. 6. art. 3. In primis enim Deus essentialiter, & à se est ens actuale, creaturæ verò sunt de-

pendenter ab agente extrinseco; essentia Dei per seipsam operatur, res autem creatæ per varias potentias & accidentia: Deus tandem per seipsum beatus est, alia verò beatitudinis obiectum extra se habent.

Secunda pars ostenditur, quia illud dicitur summè perfectum, cui absolute nulla deest perfectio: at Deo absolute nulla deest perfectio, cum enim ipse sit fons rerum omnium existentium; nihilque sit possibile nisi per ordinem ad potentiam illius, necesse est vt omnem omnino perfectionem aliquo modo in se præhabeat.

Confirmatur, nam Deus est id quo nihil maius, aut perfectius excogitari potest: quare non tantum debet habere omnem perfectionem sibi debitam, sicut pleræque res habent, iuxta statum suum; sed etiam omnis perfectio, in tota latitudine entis, concipi debet vt illi debita, eique necessariò, & essentialiter competens: aliàs posset aliquid cogitari melius, & perfectius Deo, quod repugnat. Vnde Dion. cap. 5. de diuinis nominibus, ait Deum non modo esse existentem, sed simpliciter, & incircumscriptè totum in seipso esse vniformiter accipere.

CONCLUSIO II. Aliquæ perfectiones sunt in Deo formaliter, aliæ eminenter duntaxat.) Ut hoc intelligas nota perfectiones esse duplicis generis, aliæ enim dicuntur simpliciter simplices, aliæ simplices secundum quid; perfectio simpliciter simplex dicitur illa, quæ in quolibet ente, ut ens est, melior est ipsa quam non ipsa. Simplex verò secundum quid, quæ non ita se habet; quo posito.

Dico primò, perfectiones prioris generis esse formaliter in Deo, qua parte in suo conceptu formali dicunt perfectionem: sic enim Deus dicitur formaliter viuens, intelligens, sapiens, &c. Imò Deus non tantum identicè, sed etiam essentialiter est vita, intelligentia, & sapientia ex supradictis, quia tamen istæ perfectiones in creatis dicunt imperfectionem, cum sint finitæ, & in genere accidentis, hoc modo non possunt esse in Deo formaliter sed tantum eminenter, iuxta iam dicenda.

Dico secundò, perfectiones posterioris generis esse tantum eminenter in Deo: cum enim dicant imperfectionem, non potest spectare ad consummatam Dei perfectionem, quòd eas formaliter contineat: sufficit ergo quod illas contineat
eminenter,

eminenter, eo videlicet sensu, ut possit Deus sua virtute perfectiones illas producere in creaturis, & per seipsum efficere, quicquid illæ præstant in genere causæ efficientis.

Ex iis autem colligi potest 1. creaturas esse Deo similes secundum similitudinem quandam analogicam, eò quòd illarum perfectiones sunt in Deo longè nobiliori modo quam in ipsis: quamuis admittendum non sit, quod Deus sit similis creaturæ, ut notat S. Thomas q. citata art. 3. ad 4. & multò minus quòd Deus sit aliqua res creata, aut quòd res aliqua creata sit Deus.

Collige 2. Nomina communia Deo & creaturis non dici de illis uniuocè, neque etiam æquiocè, sed analogicè; quatenus perfectiones iis significatæ, sunt quidem in creaturis, non æqualiter ac in Deo, sed modo inferiori, & cum ordine ad illum; qua de re vide S. Thomã 1. p. q. 13. art. 3.

CONCLUSIO III. Deus est summè bonus) Probatur: nam tripliciter aliquid potest dici bonū. 1. quatenus bene seu consentaneè ad rectam rationem operatur. 2. quatenus est conueniens vel sibi vel etiã alteri, & ab eo appetibile. 3. quatenus bonū idem est ac perfectū. At
de Deo. C

Deus his omnibus modis est summe bonus, cum ipse sit rectus & sanctus in omnibus operibus suis, habeat statum sibi maxime conuenientem, & a creaturis omnibus, tanquam summum earum bonum, pro cuiusq; modulo appetatur; perfectionesque omnes possibiles essentialiter possideat.

Dices, summum bonum debere excludere omne malum, ergo, &c. Respondeo, summum bonum debere excludere omne malum, a subiecto in quo est, non autem ab aliis, quorum respectu se habet extrinsecè.

Quo loco aduerte 1. esse bonum per essentiam esse proprium solius Dei, ut notat 5. Doctor art. 3 & satis intelligi potest ex dictis concl. 1. quæ enim ibi de perfectione Dei allata sunt, ad illius bonitatem æquè pertinent, cum bonum & perfectum idem sint.

Aduerte 2. ex art. 4. quod etsi Deus communicet bonitatem suam creaturis in genere causæ efficientis, exemplaris, & finalis; res tamen quælibet dicitur bona formaliter, à bonitate sibi inhærente, quæ non est ipsa bonitas diuina, sed quædam exigua illius similitudo, & participatio.

Neque refert quod Deus dicatur bonum omnis boni, non enim sensus est, quod creaturæ sint tantum bonæ ex-

trinsecè, idque à bonitate diuina, habent enim propriam & internam bonitatem; aut quòd bonitas diuina singulis rebus inhæreat, siquidem Deus in nullius rei compositionem venire potest, ex supradictis: Deus ergo dicitur bonum omnis boni, quia causat omnem bonitatē creaturarum modis prædictis. Hinc intelligis præclarum illud Augustini 8. de Trinit. 3. Bonum hoc, & bonum illud, tolle hoc, & illud, & vide ipsum bonum si potes, ita Deum videbis, non alio bono bonum, sed bonum omnis boni.

SECTIO III.

De simplicitate Dei.

CONCLUSIO I.

DEus non est corporeus nec cōpositus ex materia & forma.) Prima pars est de fide contra Audianos, seu Antropomorphitas, probaturque primò ex Scriptura, quæ docet simpliciter Deum esse spiritum, & indiuisibilem, lucemque habitare inaccessibilem, ex quibus Patres colligunt, Deum esse formaliter

52 TRACTATUS

incorporeum, vt etiam statutum est in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. referturque in cap. firmiter de summa Trinitate, & fide Catholica.

Probatur 2. quia nullum corpus excogitari potest, quod variis defectibus non subiaceat, siue quoad conditionem propriæ naturæ & entitatis, quæ est multo imperfectior substantiis spirituales; siue quoad modum existendi, nimirum quantitatiue, & in loco determinato; siue quoad vim agendi limitatam ad effectus corporeos, & ad certum spatium: atqui eiusmodi defectus longè alieni sunt à Deo, qui est ens perfectissimum, quo nihil melius, siue quoad naturæ conditionem, siue quoad modum existendi, siue quoad agendi virtutem excogitari potest.

Secunda pars probatur ex iam dictis: materia enim non habet locum nisi in rebus corporeis & quantis: quòd si quis Deo gratis assignat materiam aliquam quantitatis expertem, adeoque indiuisibilem quoad partes integrantes, certè talis materia se habebit vt potètia passiva respectu formæ, aliàs quo titulo diceretur materia? sicque Deus erit quid compositum ex actu & potentia, adeoque non erit primum ens, quia compositum

rum est posterius partibus componentibus, & ab iis dependet: nec ens absolute necessarium, quia non repugnat dissolui compositum quod ex partibus distinctis coalescit: hinc autem collige fieri non posse quod Deus in compositionem aliorum veniat, siue tanquam materia, siue tanquam forma; vnde facile refelli possunt varij errores quorum meminit S. Doct. 1. p. q. 3. art. 8.

Nota Scripturam sacram quando membra humana, & nomina aliarum rerum corporearum Deo tribuit, metaphoricè intelligendam esse, vt per rerum materialium similitudinem varias Dei perfectiones exprimat, per oculos vim intelligendi, per brachia potentiam exequendi, per leonem fortitudinem, per agnum mansuetudinem, &c. Quare autem scriptura potius tradat nobis diuina sub figuris vilium reru, quam nobilium, vide apud S. Thomam 1. p. q. 1. art. 9. ad 3.

CONCLUSIO II. Non est in Deo compositio siue ex natura & supposito, siue ex essentia & existentia.) Non prior, vt patet tum ex Scriptura & Patribus qui docent Deum esse deitatem, veritatem, bonitatem, &c, adeoque abstracta in Deo prædicari de concretis.

quod falsum esset, si illa distinguerentur inter se. Tum ex Concilio Rhemensi sub Eugenio III. vbi teste Bernardo ferm. 80. in Cant. damnatus est Gilbertus Porretanus Episcopus Pictauiensis, quòd negaret propositiones illas, Deus est Deitas, Deus est veritas, &c.

Tum quia non est ponenda in Deo subsistentia aliqua absoluta, sed tantum tres relatiuæ, vt suppono ex lib. 2. vbi de Trinitate; quòd autem illæ non distinguantur ab essentia, ac proinde cum ea non componant, patet, quia aliàs in Deo admitti deberet quaternitas rerum ante mentis operationem distinctarum, quod dici non potest.

Non posterior, vt patet ex dictis capite 3. vbi ostendimus existentiam Dei perfecte identificari cum essentia illius, imò esse de conceptu illius quidditatio. Hinc enim sequitur, vnam non posse realiter componere cum alia: siquidem compositio aliud nihil est quam distinctorum vniò, nullaque assignari potest vera compositio, quando vnum extremum perfecte identificatur cum alio, aut est de cõceptu essentiali illius.

CONCLUSIO III. Non est ponenda in Deo compositio, siue ex genere & differentia, siue ex subiecto & accidente.) Non quidem prior, nam

genus vniuocè prædicatur de pluribus speciebus, Deus autem non potest esse species, quia cum sit ens summè & infinitè perfectum repugnat esse plures Deos numero distinctos: sic enim vnus differret ab alio, adeoque careret perfectione illius, & consequenter non esset summè perfectus, vt rectè argumentatur S. Docto. i. p. q. ii. art. 3. Nihil etiam datur commune vniuocum Deo & creaturis, cum Deus sit essentialiter ens independens & illimitatū, creaturæ verò essentialiter dependentes & limitatæ. Cum ergo Deus non sit sub genere, non potest componi ex genere & differentia.

Non etiam posterior, tum quia Deus si constaret ex accidentibus, non esset essentialiter infinitè perfectus: iam enim ipsius substantia per aliquid aduentitiū perficeretur, neque etiam esset immutabilis, quia accidens de se aptum est adesse, vel abesse à subiecto; tum quia si non debet admitti in Deo compositio substantialis, vtpote maiorem imperfectionem includens.

Ex dictis collige, Deum esse omnino simplicem, cum omni genere realis compositionis careat, vt hætenus ostensum est, potestque efficaciter confirmari ex

capite firmiter de summa Trinitate, ubi id definitum fuit.

Diccs, etsi in Deo, vt vno, non sit compositio, est tamen in Deo, vt trino; tum quia quælibet persona cum aliis in aliquo conuenit, & in aliquo ab iis distinguitur: tum quia cum tres personæ sint inter se realiter distinctæ, non potest ex iis non oriri realis compositio. Respondeo, ex neutro capite sequi compositionem in Deo, non ex primo, cum sit summa identitas inter naturam, in qua quælibet persona cum aliis conuenit, & personalitatem per quam ab iis distinguitur. Non etiam ex secundo, nã vel personæ considerantur vt sunt vnum in essentia, & sic non sunt vnum per compositionem. sed per identitatem: vel vt sunt inter se realiter distinctæ, & sic non coalescunt vt vnum quid component, sed sunt tantum plures res simplices; sicut numerus est plures vnitates.

SECTIO IV.

De Infinitate, & Immensitate Dei.

CONCLUSIO I.

DEus isque solus est essentialiter infinitus.) Prior pars est de fide,

& probatur primo ex scriptura Baruch. 3. Magnus & non habet finem, excelsus, & immensus: & Psal. 144. Magnitudinis eius non est finis. Quæ verba de magnitudine virtutis, seu perfectionis intelligi debent: id ipsum traditur à Patribus, fuitque definitum in Concilio Lateranensi, vt refertur in cap. firmiter, de summa Trinitate.

Probat 2. ex eo quòd deus sit ens à se, & independens à quouis alio, hinc enim colligi solet, cum non posse habere vllam limitationem in sua entitate, cum limitatio effectuum à voluntate, aut impotentia causarum à quibus procedunt oriatur. Confirmatur, quia vt supra diximus, deus est essentialiter ens primum, non modo in essendo, sed etiã in causando; ac proinde debet continere perfectiones omnes possibles, quæ in infinitum multiplicari possunt.

„ Dices, quod ita est hic vt non sit alibi, non est infinitum secundum locum; ergo quod ita est hoc vt non sit aliud, non est infinitum secundum essentiam, sed deus ita est hoc, vt non sit aliud, nõ enim est lapis, aut lignum; ergo deus non est infinitus secundum essentiam. Respondeo negando consequentiam, nam de ratione corporis infiniti, quoad

extensionem, est vt formaliter loca omnia repleat quare si est in vno loco, & non in alio, non est eo modo infinitum. At verò non est de ratione entis, quoad essentiam infiniti, vt sit formaliter infinita entia quoad multitudinem, sed vt perfectiones infinitas, aut formaliter, aut eminenter cõtineat. Vnde etsi Deus non sit formaliter lapis, aut lignum, id non impedit, quin sit infinite perfectus quoad essentiam.

Posterior pars suadetur, quia quicquid est præter Deum essentialiter pendet à deo, ac proinde caret summa illa perfectione, quæ est, esse ens à se; nihil tamen vetat quin res aliqua simpliciter finita, dicatur infinita secundum quid, quatenus res illi inferiores quantumuis perficiantur, ad ipsius dignitatem specificam nunquam pertingere possunt.

Nota quòd cum creaturæ sint bonæ & perfectæ, per bonitatem & perfectionem intrinsecam quam à deo participant, vt supra dictum est, magna autem sit inæqualitas in tali participatione, cõsequens est eas non esse inter se æqualiter perfectas, esto omnes à dei perfectione infinite distent.

CONCLUSIO II. Non potest dari infinitum actu suu secundum mal-

ritudinem, siue secundum magnitudinē,
siue secundum intensiōem.) Prima pars
probat in primis, quia sequeretur par-
tem esse æqualem toti, contra principiū
illud notissimum, totum est maius sua
parte. Sequela patet, nam vnitas est pars
binarij, & consequenter infinita multi-
tudo vnitatum, est pars infinitæ multi-
tudinis binariorum; cū singulis bina-
rijs duæ vnitates respondeant; At infi-
nita multitudo vnitatum non potest re-
sultare ex finita multitudine binariorū,
sed tantū ex infinita cuius tamen est
pars, vt dixi; quare pars est æqualis toti.

Deinde ea multitudo quæ, detracto
aliquo numero finito, manet finita, non
potest esse infinita, vt notum est: at si ex
quantacumque lapidum multitudine,
vel vnus tollatur, qui remanent non
sunt infiniti; cū illud non sit infini-
tum in aliquo genere, quod non conti-
net omnem perfectionem illius gene-
ris, sicut neque illud est absolutè, & in
omni genere infinitū, quod non cōtinet
omnes perfectiones absolutè possibiles.

Secunda, & tertia pars possunt eodem
modo probari. Nam in primis quanti-
tas pedalis est pars bipedalis, & vnus
gradus qualitatis est pars duorum, vnde
prior ratio instaurari potest. Rursus si

à quacunque magnitudine duos pedes, vel à qualitate quantumuis intensa duos gradus auferas, quod remanebit non poterit esse infinitum in eodem genere, ob secundam rationem.

„ Dices, Deus potuit creare mundum ab æterno, & singulis diebus producere vnum Angelum; quod si præstitisset, iam essent de facto infiniti Angeli, ergo tale infinitum est possibile. Respondeo 1. gratis in hoc argumento supponi, tempus potuisse esse ab æterno: tempus enim sequitur motum alicuius substantiæ, & prius est ré esse productã, quã moueri; quia producitur in instanti, & non mouetur nisi successiuè.

„ Respondeo 2. ea suppositione gratis admissa, negandam esse consequentiam: quia etsi Deus quolibet die vnum Angelum creasset, eorum multitudo non esset actu, & simpliciter infinita; quia creatione nouorum Angelorum quotidie augeri posset. Circulationes etiam omnes, vsque ad hodiernam, transactæ essent; cum tamen id quod propriè infinitum est, non possit pertransiri. Quæ ratio est cur ex S. Thoma 1. p. quæst. 7. art. 3. corpus infinitæ magnitudinis, si daretur, non posset moueri circulariter: quia vna pars nunquam posset peruenire

ad locū alterius, eò quòd infinitè inter se distarent. Verum de hac quæstione, plura apud Philosophos.

CONCLUSIO III. Deus est vbique in hoc mundo, & etiam extra hunc mundum.) Prior pars satis constat ex Scriptura: Ierem. 23. Cœlum, & terram ego impleo. Psal. 138. Quo ibo à spiritu tuo, &c. Et ex Patribus, vt à fortiori ex probatione posterioris partis intelligetur. Fuit etiam definita in capite firmiter, vbi statuitur, Deum esse immensum: idemque habetur in Symbolo Athanasij: vnde vt minimum colligitur, Deum esse in hoc mundo rebus omnibus præsentem. Ratio autem sumi potest primò ex infinitate Dei, cum enim Deus sit summè perfectus, sequitur eum esse realiter præsentem rebus omnibus siquidem res creatæ eò perfectiores, cæteris paribus iudicantur, quò maius spatium secundum realem præsentiam occupare possunt.

Secundò idem ostenditur ex immutabilitate Dei: nam vel Deus potest esse in aliqua creatura, vel non; hoc posteriùs dici nequit, cum nequidem id denegetur Angelo: si prius, ergo de facto est in illa, aliàs posset mutari, & cum non sit potior ratio de vna quam de alia,

fatendum est eum esse in omnibus.

Quo loco aduerte, Deum generatim esse tribus modis in rebus omnibus, nempe per essentiam, per præsentiam, & per potentiam, speciatim verò esse in iustis per gratiam sanctificatam in Ecclesia, per specialem assistentiam & directionem, in Sanctis per gloriam, in Christo per vnionem hypostaticam, &c.

Posterior pars non est adeò certa, & à nonnullis negatur. Videtur tamen sine dubio conformior Scripturæ, docenti Deum à cœlis non capi, & Patribus passim affirmantibus, Deum non tantum esse in mundo, sed etiam extra mundum; cum implere, & superexcedere omnia, supra omnem magnitudinem fundi, & expandi, aliâque id genus quæ non debent ad sensum valde improprium & hyperbolicum trahi, qualis esset, si Deus hoc mundo concluderetur.

Accedit ratio, nam nulla est perfectio in Deo quæ actu non sit infinita & illimitata, at immensitas est quædam Dei perfectio ergo ea debet esse actu infinita & illimitata, ac proinde in infinitum supra cœlos actu extendi debet, & non tantum potentia.

Deinde si Deus crearet alium mun-

dum, esset realiter in illo, atque adeo esset realiter extra hunc mundum. Hoc autem fieri non posset absque mutatione, si Deus iam tantum esset in hoc mundo; cum nequeat concipi rem aliquam modo non esse realiter extra certum spatium, modo esse realiter extra illud, sine sui mutatione.

„ Dices, extra cœlum nulla sunt spatia, nisi per imaginationem, ergo Deus ibi non est: quia aliàs esset in nihilo. Respondeo negando antecedens, nam verè, & citra vllam imaginationem, sunt extra mundum vasta quædam & infinita spatia, quæ res omnes creabiles recipere possunt: sicut & in hoc mundo sunt similia spatia, quæ de facto occupantur à rebus creatis. Nec dicas ipsa corpora facere spatia seipsis, nam etsi hoc verum sit, de spatiis physicis & positivis, non tamen simpliciter de quocunque spatio: cum res omnes, antequam existant, supponant spatium aliquod in quo recipiantur, quodque suo modo existat, independenter ab illis. Quare prædicta spatia non dicuntur imaginaria, quòd à sola hominum imaginatione pendeant, sed quia imaginamur illa, tanquam spatia quædam physica & positiva; cum tamen

nihil sint positium, sed tantum quædã negatio adiunctam habens capacitatẽ, seu non repugnantiam, vt repleatur. Neque absurdum est eo sensu concedere, aliquid esse in nihilo, vt patet, si corpus poneretur in vacuo: nisi dicere malis, iuxta modum loquendi Patrum, Deũ extra cœlos esse in seipso.

„ Nota 1. vbiquitatem Dei non tantum dicere existentiam illius, sed etiam connotare existentiam aliarum rerum, in quibus Deus existere dicitur. Immenfitatem verò Dei, dicere tantum illius existentiam infinitè diffusam, siue aliud existat, siue non. Vnde illa non competit Deo necessario, & ab æterno, sed libere, & in tempore: Hæc verò illi conuenit necessario, & ab æterno, cum nullam creaturam connotet, sed dicat solam præsentiam Dei, ab illius substantia minimè distinctam.

„ Nota 2. immenfitatem absolutè nulli creaturæ posse competere; vbiquitatẽ verò aliquatenus posse: quia potest Deus creare Angelum, qui totum mūdũ occupet. Qui tamẽ nõ erit necessario in rebus omnibus, quantumcumque augeantur, aut etiam in tota latitudine spatij, quod occupare potest; cùm ad quandam partem, vel punctum illius possit præsentiam suam restringere. Vn-

de vbiuitatem participabit diuinæ
longe inferiorem; cum Deus ita sit vbi-
que, vt repugnet aliquid produci, in
quo ipse non sit, aut quòd præsentiam
suam ad spatium aliquod finitum con-
trahat.

SECTIO V.

*De Immutabilitate, &
Æternitate Dei.*

CONCLUSIO I.

DEUS, isque solus est immutabilis.)
Prior pars est certa ex fide, vt sa-
tis potest colligi, tum ex Scriptura sa-
cra Malach. 3. Ego enim Dominus, &
non mutor. Iacobi 1. Apud quem non
est transmutatio, nec vicissitudinis
obumbratio, &c. tum ex definitione
Concilij Lateranensis relata in capite
firmiter. Ratio autem est quia si Deus
est mutabilis, hoc est vel secundum sub-
stantiam, vel secundum accidentia: non
primum, quia cum sit ens à se, ab alio
generari, aut corrumpi non potest; non
secundum, quia Deus non est capax vl-

lius accidentis ex dictis capite 3. Confirmatur, nam Deus non potest mutari mutatione perfectiua, cum habeat in se plenitudinem essendi, neque amissiua, cum habeat omnia eadem necessitate & independentia qua est.

Posterior pars est etiam de fide, ut colligitur ex verbis illis 1. ad Timoth. 6. Qui solus habet immortalitatem, id est, immutabilitatem, ut explicant Patres, & præclare inter alios noster Bernardus sermone 81. in Cant. Ratio verò est, quia quidquid est præter Deum, est creatura; at omnis creatura pendet à Deo quoad sui productionem, & conseruationem potestque ab eo in nihilum redigi, & ita quoad substantiam mutari: cumque non sit omnino simplex, & infinite perfecta, potest nouas qualitates recipere, & aliis priuari, potest etiam ab vno in alium locum transferri, cum non sit immensa; & tandem, si est intellectualis, in suis electionibus aliisque operationibus internis varias mutationes subire potest.

CONCLUSIO II. Deus est verè & propriè æternus. Est de fide, ut potest colligi ex Scriptura, Deuteronomij 32. Viuo ego in æternum, dicit Dominus. Psal. 101. Tu autem idem ipse es,

& anni tui non deficient, tum ex Symbolo Athanasij, vbi ita habetur: Æternus Pater; æternus Filius, æternus Spiritus sanctus. Tum denique ex capite firmiter, vbi idem statuitur.

Ratio autem à priori sumitur ab immutabilitate Dei, siquidem illud est æternum quod, habet necessariam & immutabilem permanentiam in esse: Deus hoc habet, cum sit ens à se, & ab alio independens; quare verè & propriè est æternus. Confirmatur, nam ens absolute necessarium non potest habere initium vel finem essendi; at hoc est habere durationem infinitam, adeoque esse æternum.

„ Nota. æternitatem communiter à Theologis, ex Boëtio sic describi Æternitas est interminabilis vitæ, tota simul, & perfecta possessio. Dicitur perfecta possessio, quia res essentialiter æterna tam perfectè possidet vitam, vt per nullam potentiam ab ea vnquam excidere possit. Dicitur, tota, ad denotandum bonum illud non possideri per partes, & successiuè sed totum simul quoad integram suam perfectionem, & latitudinem. Ibi, inquit Augustinus, in Psal. 101. nihil est præteritum, quasi iam non sit, nihil est futurum, quasi nondum sit;

non est ibi nisi est, non est ibi, fuit, & erit. Vnde Pater æternus quotidie dicere potest ad Filium. Ego hodie genui te, quia eum genuit in æternitate, quæ non habet præteritum, aut futurum, sed est tota semper simul. Dicitur tandem, interminabilis vitæ, quia æternitas est duratio vitæ perfectissimæ, qualis ea est quæ principio ac fine caret.

Nota 2. prædictam descriptionem æternitatis durationi Dei perfectè competere; ea enim non distinguitur à substantia Dei, quæ principio & fine caret, adeoque est interminabilis: caret etiam partibus sibi inuicem succedentibus, ac proinde totum suum esse simul habet. Deus tandem est perfectissimè viuens, vitamque modo perfectissimo, nempe à se possidet. Nec refert quod Scriptura Deo interdum tribuat varias temporum differentias: ita enim loquitur, ut ostendat durationem Dei, etsi in se indiuisibilem, complecti omnia tempora, in que coexistere, sicut anima rationalis coexistit corpori quanto, & punctum in medio circuli positum toti circumferentiæ. Hinc autem collige, nihil propriè esse æternum præter Deum, etsi nonnulla illius æternitatem impropriè participa-

re dicantur, siue quia diu durant, siue quia nunquam desinunt, &c.

Quæres, quomodo se habeat æternitas diuina, cum coexistentia prædicta. Respondeo 1. æternitatem ab ea aliquo modo distingui, quatenus æternitas dicit præcisè durationem Dei, coexistentia verò connotat simultaneam aliorum durationem. 2. talem coexistentiam necessario oriri ex æternitate durationis diuinæ, supposita quarundam rerum creatione: eo ipso enim quòd Deus æternus est sequitur nihil vnquam existere cuius ipse durationi non coexistat. 3. licet æternitas Dei sit profus immitabilis, variatione aliquam in dicta coexistentia reperiri prout ipsum tempus in se variatur. Dicimus enim Deum hodie non coexistere diei hesternæ, aut crastinæ, nec cras coextitutum hodiernæ, &c.

CONCLUSIO III. Æuum est duratio indiuisibilis & tota simul.) Est communis contra Bonauenturam, eaque ratione probatur: nam cum duratio nihil aliud sit, quam ipsum esse rei vt permanens; non potest esse in duratione successiua, nisi res ipsa quæ durat, habeat in se successionem aliquam, vt patet in tempore, quod non alia de causa est suc-

cessiuum, nisi quia motus cuius est duratio, habet in se partes priores & posteriores; atqui æterna, vt Angeli, non habent in se vllam successionem, sed sunt entia indiuisibilia & tota simul: ergo neque æuum, quod est eorum duratio, talem successionem ferre potest. Confirmatur: nam si in permanentia Angeli in suo esse contingeret successio, similiter dici posset, in æterna Verbi generatione successionem reperiri, cum ea semper duret, iuxta illud Psal. 2. Ego hodie genui te.

Neque tamen propterea æuum adæquandum est æternitati: hæc enim neque in se, neque in sibi adiunctis successionem patitur; & ex intrinseca necessitate est indeficiens, seu continens actu vim coexistendi durationi infinitæ. At duratio Angeli in sibi adiunctis successionem aliquam pati potest, habetque duntaxat infinitatem quandam negatiuam, & secundum quid, quatenus non finitur tempore.